Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҕук!

САНТА ОЛОХ

Хаҥыат 1931 сыл алтыныы 15 нүүрүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 112 (6248) | 1985 сыл Балаҕан ыйын 14 күнэ СУББОТА | Сыаната 3 харчы.

ОТЧУОТТУУР-БЫЫБАРДЫЫР КОМСОМОЛЬСКАЙ

Оройуон 40-са маҥнайгы сүҺүөх, 31 сыахтаабы комсомольскай тэриллэриҥэр, 35 комсомольскай группаларга отчуоттуур уонна быыбардыыр ураты эпиэттээх хампаанньа саҕаланна.

Сыл саамай кылаабынай мунньахтарыгар хас биирдии комсомольскай тэриллэ өлөҥүн уонна үлэтин барыы өттүнэн ингэтэнэн ырытыы, итэҕэстэри принципиальнайдык арыйыы, олоҕу туоратыы суоллары, иннинэ соруктары чуолкайдаабыт, хас биирдии комсомолец активнайдык боевитэйин салгыы үрдэтии эрэйиллэр. Кэпсэтии кинигэр партийнай съезкэ Ленинскай комсомол рапортыгар илии баттыыр быраан ыйын «Пятилетка түмүктээбиппэхэ сылыгар—рекорднай кордоруулэри!» диэн девизтээх социалистическай куоталаһыы хаамыыта, ыччат ортотугар производственнай уонна общественнай дьиссиплиинэ туруга, эдэр кэлүөҕүн өй-санаа, эт-хаан өттүнэн сайыннарыы боппуруоспара туруохтаахтар. Онуоха ССКП КК «Комсомолу партийнай салайыыны салгыы туһэрыы уонна ыччаты коммунистическай итиигэ кини оруолун үрдэтии туһунан» уураахтыбан итиэннэ Ыччаттар уонна студеннар бүтүн аан дойдуталаабы XII фестивалларыгар түмүктэрин көрбүт ССКП КК Политбюротун мунньаҕа туруорбут соруктарыгар салаллар. Үрдүк кыаҕалаах, принципиальнай критика уонна бэйэни критикалааһын мунньахтар кэдьыгыстэрин аччыа үрдэтиэҕэ.

Итиини хайдах ситиһиэхпэ сөбүй?

Туох хаммык иннинэ, аспыт отчуоттуур-быыбардыыр мунньахтар производственнайга, «Якутсельстройа» механизированнай, оройуоннаары балыыһаҕа графиктан хойутаан ыытыллыыттарын, мунньахтарга оройуон үрдүнэн комсомолецтар 87,5 эрэ бырыыһыннара сылдьыыттарын саналаах наадалаах. Ити хатыламмаппыт туһугар мунньах болдьоҕун эрдэттэн кинигэнэ иһитиннэриэхпэ, комсомолецтар мунньахха бука барыы сылдьар усулуобуйаларын уоскитиэхпэ.

Иккиһиэнэ, кэпсэтии чопчу миэстэҕэ чопчу үлэ коллективтарыгар ыччаттары ордук долгутар боппуруостары, кинилэр наадыйыыларын уонна кыһалҕаларын таарыйарын ситиһиэхпэ. Ол иһин хас биирдии комсомолец хайдах үлэлиирин, олорорун, туох сананнарын, туох былааннаабын ингэн-тоҥон үөрэтиэхпэ. Быыл производствоҕа үлэлии алгах саҥа ыччаттар кэлэллэр. Болҕомтону кинилэр үлэлиир, олорор усулуобуйаларын тэрийиигэ хайаан да туһаайыахха. Кэпсэтиини итиинник тэрийдэхпэ, былырыыргы курдук, мунньахха ортотунан биэстии эрэ киһи буолбакка, үгүстэр кыттыахтар, хас биирдии комсомолец чопчу сыалын соругун ойдоҕуна ситиһиллиэх этэ.

Комсомольскай тэриллэ салайаччылара быыбардаабын ордук эпиэттээх. Бинилэр авторитеттарыттан, салайар дьоҕурдарыттан, инициативаларыттан тэриллэ үлэтэ бүтүннүү тутулуктаах. Аспыт быыбардарга маҥнайгы сүҺүөх комсомольскай тэриллэлэр секретардарын 56,3 бырыыһыннара уларытыллыыттара. Ити, биллэн турар, алгах уонна актив опытын ситэ туһаммаппытыгар тиэрдэр. Дьэ ол иһин активы саамай достойнай уолаттартан уонна кыргыттартан сүүмэрдиэхпэ наада.

Аспыт быыбардарга талыллыыт маҥнайгы сүҺүөх тэриллэлэр секретардарын 50 бырыыһыннара, сыахтаабылар секретардарын 34,4 бырыыһыннара эдэр коммунистар этилэр. Бу арааҥаны быыл алгэтэхпэ, совхозтар комсомольскай комитеттарын секретардара эбэтэр кинилэри солбуйаччылар хайаан да коммунист буолалларын ситиһиэхпэ. Ити, онуоха тэҥэ комсомольскай тэриллэлэр секретардарыгар талыллыыт коммунистары партбюролар, парткомнар састааптарыгар киллэрии комсомолга партийнай сабыдыалы күүһүрдэргэ көмөлөһүө.

Комсомол күүһэ—партийнай салаллара. Партийнай тэриллэлэр ССКП КК «Комсомолу партийнай салайыыны салгыы туһэрыы уонна ыччаты коммунистическай итиигэ кини оруолун үрдэтии туһунан» уураахтан өлөхчө киллэриниэн сибэкэтээн бу отчуоттуур-быыбардыыр мунньахтары баламнэһиннэ уонна ыытыыга саамай активнайдык көмөлөһүөх тустаахтар.

Комсомолга отчуоттар уонна быыбардар бойобуой дьоруру көрүнүүнэн, иннинэ соруктары ыйар эрдэйиннэн, комсомолецтары иитии оскуолатынан буолуох тустаахтар.

Хортуоппуй - 310 тонна

Субуруускай аатынан совхоз Имигиттэтээҕи бааһыналарыгар бу күнэргэ хортуоппуй үүнүүтүн күргүөмнээх хомуйуу түмүктэнэр. Маныаха Е. И. Курашов аатынан Чурапчы орто оскуолатын учуутуллара уонна үөрэнээччилэрэ улахан көмөну өгөрдүлэр. Уопсайа 200-тэн тахса үөрэнээччи кыттыыны ылла.

Барыллаан көрүү түмүгүнэн 310 тонна хортуоппуй 50 гектар иэннээх бааһынаттан хомулунна. Үлэ тэрээһининээхтик барбытын түмүгэр совхоз 160 тонна хортуоппуйу государствоҕа туттарыахтаах былаанын толордо.

Снимокка, (хаҥастан) Арианна Сивцева, Саша Фаинфо уонна Рая Дагданча хомуур нэмигэр; үлэ түгэнэ.

П. Оконешников фотота.

Техническэй прогресс интэриэстэригэр

ССРС Министрдэрин Совета уонна ПСБСКС ССКП КК уураахтарын толорууга туһаайан «Үлэлиир миэстэлэри аттестациялаһыны уонна промышленнаска итиэннэ норуот хаһаайыстыбатын атын салааларыгар кинилэри рационализациялаһыны кизэнник ыытар туһунан» уураахтыы ылыннылар.

Предприятиеларгa уонна тэриллэлэргэ үлэлиир миэстэлэри аттестациялаһыны уонна рационализациялаһыны былааннаахтык ыытыы техническэй сэбилэнии туһугар, технологическай процессылары механизациялаа уонна автоматизациялаа-ҕын аныгы средстволарын олохтоохтуурга, үлэ өрдүк тибэгастаах усулуобуйаларын үөскэтиигэ, үлэлиир миэстэлэри үлэ ресурсаларын кытары дьүөрэлэһиннэрэргэ көмөлөһөр аналлаах. Бу үлэҕэ рабочайдар, инженерэй-техническэй үлэһиттэр уонна үлэ коллективтарын сулууспаастаахтара кизэнник тардыһыахтара.

Уураахха балаҥаннаах дьаһаллар производствоны интенсифицируулаһыыларыгар уонна ССКП КК муус устардаабы (1985 с.) Пленумун уураахтарыгар итиэннэ научнай-техническэй прогресс туруктаах боппуруостарыгар ССКП КК-гар сүбэ мунньах ыйыыларынан сибэкэтээн производственнай кыаҕалары туһаныы кодьуҮүн үрдэтиигэ туһайылыыллылар.

Уураах ис хоһоонун кини уонна республиканскай хаһыаттарга бэчээттиэхпэ.

(ССТА).

Пресс-киин иһитиннэрэр

КИМ ТӨҺӨ ОТТОННО?

(Балаҕан ыйын 13 күнүнээҕи сводка)

Бастакы колонкаҕа—сезон саҕаланыыларыгар төһө от кэбиһиллибитэ, иккискэ—төһө дуоҕа баламнэммитэ (тоннанан):

Одьулуун	1926,9	180
Хатылы	1581	220
Болтоҥо	2329	100
Хонтого	1721,5	120
Хадаар	1520	70
Хайахсыт	1652	156
Чакыр	1395	92
Сылан	2316	300
Кылэнгкэ	1785	195
Арылаах	1240	200
Болугур	2317,4	50
Семенов	1825,1	—
Мугудай	2253,5	347
Чыаппара	1234,5	205
Толоон	988,8	27
Оп. үрдүнэн:	2615,7	2562

Куурэннээх үлэ салҕанар

ЧЫАППАРА. И. М. Нестряков салайаччылаах колхозтааҕы үлэлиир звено 250 тоннаны оттуур былаанныыр 40 тоннанан аһаран ходуһаттан тарыста. Звено чилиэннэрэ В. Баишев, И. Баишев уонна звеньевой бэйэтэ аны эпиэттээх үлэҕэ—саҥа кормокухня туруттуттар туруннулар. Кинилэр бу ый бүтүүтүгэр объекты үлэҕэ киллэрэр баҕалаахтар.

750 тонна сиилэһи уган эбэһээтэлистибэтин чистээхтик толорбут В. И. Барашков звеноҕа бу күннэргэ күһүнгү хорутуулуу ыытар. Кинилэр 150-са гектары саасыы иһиллэ бэлэмнээн уэбурдуулуу киллэриэхтэрэ.

П. ПОПОВ,
отделение управляющайа.

СОВХОЗТАР БААҺЫНАЛАРЫГАР

Бараһаанньы турбуттан, оройуон үрдүнэн үүнүү 3452 гектарга быыллан, гектартан ортотуоннан 6,5 центнер бурдук ылылынна. «Мыҥдаабайы» уонна Субуруускай аатынан совхозтар хомуур үлэтин ымыгыстыбыттара. «Мыҥдаабайыларга» үүнүү ордук үрдүк: гектартан 12,1 центнер бурдук ылылар. Бу кордоруу Субуруускай аатынан, Эрилик Эристиин аатынан, уонна «Мугудай» совхозтарга 3—4 центнертэн үрдэбэтэ. Карл Маркс аатынан уонна «Чурапчы» совхозтар бурдук хомуурун бүтэрдилэр.

Райсовет сессиятын ыҥырыы

Райсовет исполкома народнай депутаттар оройуоннаары Советтарын уочараттаах үһүс сессиятын 1985 сыл балаҕан ыйын 27 күнүгэр, бээтинсэҕэ, сарсыарда 10 чаастан ыҥырарга быһаарда.

Исполком сессия көрүүтүгэр маннык боппуруостары киллэрэр:

1. ССКП XXVII съеһин достойнайдык көрсүүгэ 1985 сылга социалистическай эбэһээтэлистибэлэри уонна уон биирис пятилетканы былааннарын толорууну хаччыйыыга, кэлэр пятилетканы тэрээһиннээхтик саралыырга бөҕө торуту туруурга оройуон олохтоох Советтарын, совхозтарын уонна бары хаһаайыстыбаннай, хаччыйар тэриллэлэрин соруктарын туһунан. Дакылаатчыт—райсовет исполкомун председателэ депутат С. П. Макаров.

2. Саха АССР XI ыҥырыыларын Верховнай Советтын бастакы сессиятын туһаннаах уураахтан олохтоох киллэрэн оройуонтан наҥилиэннэьык эргиэнниэн хаччыйыыны туһэрыы эбии дьаһалларын туһунан. Дакылаатчыт— райсовет исполкомун председателэ депутат Н. Г. Кириллин.

3. Туораабыт депутат оннугар ыытыллыыт быыбар түмүгүн туһунан райсовет мандатнай комиссиятын иһитиннэриитэ.

4. Тэрээһин боппуруостар.

Оройуоннаары Совет сессиятыгар, депутаттары сөргэ, сельсоветтар исполкомнарын председателлэрэ, совхозтар директордара, оройуон предприятиелэрин, учреждениелэрин уонна тэриллэлэрин салайаччылара ыҥырыллаллар.

Райсовет исполкома.

МЭЧЧИРЭҤ ҮС ЫЙА: ТҮМҮКТЭР УОННА СОРУКТАР

ОАПХ советыгар

Оройуоннааҕы агропромышленнай холбоһук совета уонна тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюһун райкомун президиума мэччирэҥ үс ыйын түмүктэрин таһаардылар.

Совхозтар мэччирэҥ ааспыт ыйыгар үүтү валовой ыамы эбиһээталааһыҥҥа былааннарын 91,7 бырыһыан толордулар. Ити үгэс фермаларга күөх сиэмэ быйыл да сатаан туһаныллыбатаҕын көрдөрөр. Онтон бородуксуйаны государствоҕа туттарыыга былааннаммыт кирбиини ааһан, үүттэрин хомуйуу балачча тэтимнээхтик ыытыллан, ый түмүгэр 4,6 бырыһыанынан аһарылынна. Ааспыт сыл тэҥнээх кэмин кэтээҕэр 461,2 тоннанан элбэх үүт атыыланна.

Үүт-аһы элбэтиигэ бары хаһаайыстыбаларга эрэйдээхэ учуутайдык үлэлэһиллибэтэ. Валовой ыамҥа ылыныллыбыт соруктары Субуруускай аатынан совхозтан уратылар толорботулар. Онтон үүтү государствоҕа туттарыыга Эриликс Эристиин аатынан уонна Карл Маркс аатынан совхозтар улахан хаалыыны таһаардылар. Одьулуун атырдьах ыйыгар 1301 тонна үүтү туттараннар былааны 93,6 бырыһыан эрэ толордулар.

Биир фуражнай ынахтан ааспыт үс ыйга 656 килограмм үүт ыанна. Ити былааммыт кирбииттэн 69 килограммынан намыһах. Ол эрээри үгүс отделениелар бу хаачыстыбаннай көрдөрүүнү ааспыт сыл тэҥнээх кэмнээҕиттэн биллэрдик үрдэттилэр. Атырдьах ыйыгар Хатыылыка 257 килограмм ыанан, былаан 122,4 бырыһыан толорунна. Соловьев маанныксыттара 241 килограммы ыанан, ыйдааҕы сорудаҕы 14,8 бырыһыан аһардылар. Онтон Хайахсыкка уонна Арыылаахха фуражнай ынах ахсаатыгар бородуксуйа ыама былырыыҥҥытааҕар лаппа аччаата.

Туттарыллыбыт үүт 35,6 бырыһыана эрэ бастакы суортунан сыаналанна. Үгүс отделениеларга бородуксуйа хаачыстыбатын үрдэтэргэ үтүмнээхтик үлэлээбэтилэр.

Кэнники үс ыйга биир ыырай сүөһү эбиллиитэ 48,2 килограмҥа тэҥнэстэ, оччо мэччирэҥҥэ ылыллыбыт эбиһээталааһыны толорууллубат кууталаанна. Сүөһү кэнникки элүүтэ тохтотуллубата, барыта 240 ынах сүөһү туһата суох түөрээтэ. Эриликс Эристиин аатынан совхоз — 55, «Чурапчы» — 79 сүөһү сүтүктээн ордук улахан чэпчэтэ сүктүлэр. Хаһаайыстыбаларга түһээннээх бурудаахтарыгар урдэйэ бириэмэтигэр оннооҕор һулуйбат, туһата суох элүүттэн тахсыбыт хорооҕу үксүгэр ирдээммэккэ хааллан иһэр.

Кэстэргэ күрдүк, саҥылаты ыйдарга үгүс сирдэргэ үүт-аһы элбэтиигэ эрэйлиибиккэн күрдүк үлэлээбэтилэр. Онон ОАПХ совета балаҕан ыйыгар үүтү государствоҕа туттарыыга мааннык чопчу сорудахтары тиэртэ (бастакы колонкаҕа — үүтү туттарыы ыйдааҕы сорудаҕа, иккискэ — ол иһигэр малларга ордорунар үүттэрин хомуйан (тоннанан):

Одьулуун	115	3
Хатылы	80	4
Болтоҥо	65	2
Хоптоҕо	80	6
Хадаар	60	2
Хайахсыт	65	3
Чаҥыр	80	3
Сылаҥ	115	10
Кылаҥы	55	3
Арыылаах	60	3
Болугур	105	3
Соловьев	80	3
Мугудай	110	11
Чыаппара	62	3
Толоон	48	1
Оройуон үрдүнэн	**1180**	**60**

Ити кирбиилэри ханаҕа суох ылар күһүгүр маанныксыт мэччитин, эбии аһатыы тэрийэрилиһэх таах. Туруорсынан, сэлэмонон уонна сиилээһинэн эбии аһатыыны утуунаах тэк тэрийэн сайылыктан кыстыкка көһүүтэ үүт ыамын намтатыллыбат суохтаах. ОАПХ совета совхозтар директордарын, отделениелар управляющайдарын маанныксыт балаҕан ыйын 15 күнүттэн хойутаабакка суох кыстыкка көһөллөрүгэр, фермаларга аһылык сапааһын толору баламнииларыгар, кормокухнялары уонна кормоцехтары бу ый 20 күнүн аалаакка үлэлэтиилэригэр эбэһээннэстээтэ.

Хаһаайыстыбаннай салайааччылар, специалистар улахан болҕомтону оройуу ыырайдарыгар көрдүүгэ харайылыга, аһатылыга уурууахтаахтар.

Балаҕан ыйын 15 күнүттэн сүөһүнү күһүҥҥү уотуу саҕаланыахтаах. Бу үлэҕэ совхозтарга мааннык сорудахтар тэрийиилээр: Карл Маркс — 173, сүөһүнү, Субуруускай — 242, Эриликс Эристиин — 527, «Мугудай» — 368, «Чурапчы» — 395, «Мындаҕаайы» — 295 сүөһүнү.

ССКП райкомун пленумун кэнсэ

ССКП райкомун бу ыйга буолуохтаах уочараттаах пленумугар билиҥҥи көрдөбүллэргэ сөп түбэһиннэрэн үүнэр көлүөнэни үлэҕэ иитиини салгыы тупсарыы соруктарын туһунан боппуруос дьүүллэһиллиэхтээх.

Онно бэлэмнэнии бэрээдэгинэн биһиги редакциябыт бүгүҥҥүттэн саҕалаан туһааннаах боппуруоска коммунистар, үлэһиттэр суруктарын бэчээттиир.

ЫЧЧАККА УЛАХАН НААДАЛААХ ДЬОН

Билиҥҥи Субуруускай аатынан совхоз производствотыгар 200-тэн кэм комсомолецтар уонна ыччаттар үлэлии сылдьаллар. Кинилэр кэккэлэрин, сил хаһыа барытыгар курдук, сыл ахсын орто оскуолалары бүтэрээччилэр хаҥаталлар. Эдэрдэри сиэр майгы оттунан ииттиигэ, кинилэргэ үлэ үөрүйэхтэрин иҥэриигэ наставниктар — аҕа көлүөнэ үтүө үлэһиттэрэ, баай опыттаах сылдьар дьон дьоһуннаах оруоллаахтар.

Былырыын Хатылы орто оскуолатын бүтэрбиттэр Сугулаан саҥа тутуллубут механизированнай хотонугар бойдорэ туспа «Искра» диэн комсомольскай-ыччат коллективы тэрийэн үлэлээбиттэрэ. Кинилэргэ коммунист Мария Дмитриевна Борисова, кэлин, Эмээхсин Урааһаҕа сайылыкка көспүттэрин кэнниэ, Үлэ Кыһыл Знамята орденнаах Татьяна Васильевна Илларионова наставниктаабыттара. Бастаан-утаа үксүлэрэ үөлбүт ынахтары тутуу оболоргэ саҥа түһүөх, онуга суох үлэттэн сылайбах да күрдүк тугаанар бааллара. Кэлин наставниктарын көмөтүнэн ыаммыксыт чаччакыта суох үлэтин мындырдарын сыыйа баһылаан, ынахтары төрөтөн үүт-аһы дабиллитан эдэрдэр билиитин бастыҥнар кэккэлэригэр таҕыстылар. Онтон Алексей Дорогунов өссө ыаҕы массылыанан ыаһыы мастардарын оройуоннааҕы куурэхтаһыыларыгар кыайыылааххартан биирдэстэринэн буолбута. Итинник сатабыллааҕы иһин ыччаттар наставниктарыгар махтаныахтарын наадалар. Орто оскуоланы быйыл бүтэрбиттэр эмиэ саҥа үлэҕэ киирбит хотонтон туспа коллективынан үлэлиэхтэрэ.

Оскуола наставниктары — оскуола кэпиитэтин ыччаттары иитиигэ салгыы үлэлэһиэхтээх дьоннору — кыттары сибээстэһиитэ олус наадалаах. Хатылы орто оскуолатын директорын иитэр үлэҕэ солбуйааччы Матрена Алексеевна Попова бу оттуунан сонтоох суолу тутуһар. Оҕолор фермаларга үгүстүк сылдьаччылар, былырыын илин ыла IX уонна X кылаастар үөрэнээччилэрэ хас оптуорунньук ахсын «Искра» ферма ыаммыксыттарын солбуйаллар. Хаҥас Эбэ сайылыкка быйыл сайын оҕолор уопнутсаҕа барбыт ыаммыксыттар ынахтарын туппуттара. Тимуровецтар үлэлэрэ, «Чачир» үлэ уонна сынньалаҥ лааҕыра... Итилэргэ барыларыгар оскуола уонна наставниктар икки ардыларыгар сонтоох үтүмүйыы уоскуур, оҕолор наставниктары кытары эрдэттэн билсэллэр, кинилэргэ сыстаһаллар.

Наставничество, син ханнык баҕарар үлэ курдук, бэйэтэ туспа мараҕаттардаах, уустуктардаах, быһаарыллаа кыһыл боппуруостардаах. Холобур, оҕолор үлэлиир, олорор усулуобуйаларын ылан көрүөххэ. Ити эппит Лахалдыбытыгар эдэр ыаммыксыттар ферма чугаһыгар сөптөөх дьиэ-уот суох буолан тэйиччи сиртэн, бөһүөлэктэн, сылдьан үлэлииллэр. Ол үлэлииллэригэр дараҕа, аһылыкларыгар — сиилэрилэр, сынньаланарыгар да олус эрэйдээх. Маныаха наставниктар туугу да комолоһор кыаҕа суох, кэннэрү аһылааччы эрэ буолалларыгар үнүйэллэр. Совхоз салалтата кинилэри кытары сүбэлэһэн, эчиилэрин маадын болҕомтобо ылан итиниктэргэ көмөлөһөрө хайаан да наадалаах.

Ити — биирэ. Иккиһинэн, оройуоҥҥа наставничество тэнийбитэ балачча буолла. Биһиги санаабытыгар, опыт да муньуллубут буолуохтаах. Ону түмүөх, тарҕатыах баара.

Наставник — ыччакка, син оскуолаҕа учуутал курдук, улахан наадалаах киһи. Кинилэри табан сүүмэрдиэххэ, кинилэр үлэлэринэн күннээтэ дьаһаныахха.

ССКП райкомун пленумугар ыччаты үлэҕэ иитии туһунан бэрт наадалаах боппуруос көрүллэригэр наставничество туһунан сиһилии, кэпсэтиллээ диэн эрэнэбин.

Е. КАЖЕНКИНА,
ССКП чилиэнэ, наставниктар советтарын председателэ.

Секретардар семинардара

ССКП райкома маннайгы сүһүөх уонна сыахтарга партийнай тэрилтэлэр секретардарын семинарын тэрийэн ыытта.

Семинар кыттыылаахтарыгар «ССКП XXVII съеһин кэрсэ оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ соруктарын туһунан» ССКП райкомун бастакы секретара П. П. Листиков, «Билиҥҥи кэмҥэ идеологическай үлэ утаатыллыбат соруктарын туһунан» партия райкомун секретара А. С. [illegible], «Комсомольскай тэрилтэлэргэ оччуоттар-былыбардар тустарынан», ВЛКСМ райкомун бастакы секретара И. П. Хоютанов, «Партийнай үөрэх уонна экономическай үөрэхтээһин систематыгар үөрэх дьылыгар чиэгэ партийнай тэрилтэлэр соруктарын туһунан» ССКП райкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделын сэбиэдиссэйин солбуйааччы П. П. Борисова, «Партийнай докумуоннары кытта үлэҕэ ССКП КК Инструкциятын тутуһуу туһунан» партия райкомун уопсай отделын сэбиэдиссэйэ Л. Д. Барашкова уонна «Партийнай тэрилтэлэргэ отчуоттары уонна быыбардары — билиҥҥи көрдөбүллэр таһымнарыгар» диэн темаҕа ССКП райкомун тэрийэр отделын сэбиэдиссэйэ Г. И. Адамов лекциялары ааҕтылар.

Партийнай тэрилтэлэр секретардара партийнай-тэрийэр уонна политическай иитэр, идеологическай үлэ боппуруостарыгар элбэх наадалаах сүбэлэри, ыйыылары ыллылар.

Р. САРГЫДАЕВ.

○ Экономическай үөрэхтээһин системата ○

ХАҺААЙЫСТЫБАННАЙ АХСААН уонна КОЛЛЕКТИВНАЙ БЭДЭРЭЭТ

1985—1986 сс. үөрэх дьылыгар экономическай үөрэхтээһини тэрийиигэ коммунистическай үлэ уонна чопчу экономика оскуолаларыгар, экономическай семинардарга уонна народнай университеттарга кэккэ саҥа чопчу сыаллаах курстары киллэрии көрүллэр.

Мантан аллара совхозтар, тыа сиринээҕи атын предприятиелар рабочайдарыгар аналлаах «Колхозтарга уонна совхозтарга хаһаайыстыбаннай ахсаан уонна коллективнай бэдэрээт» куруһун бириэмэтин үөрэбин былаана бэчээттэнэр. Ону «Экономическая газета» редакцията, үлэһиттэри экономическай үөрэхтээһиҥҥэ Киин методическай совет уонна ССКП КК аһыннаҕа Бүтүн Союзтааҕы Политическай сырдатыы дьиэтэ специалистары, коммунистическай үлэ оскуолаларын пропагандистарын кыттыыларынан бэлэмнээтилэр.

Министерстволар уонна ведомстволар, партия обкомнарын, крайкомнарын уонна союзнай республикалар компартияларын КК-ларын үлэһиттэрэ экономическай үөрэхтээһиҥҥэ советтарга үөрэх бириэмэтин былааныгар салаа уратыларын, олохтоох усулуобуйаларын, үөрэтиллэр проблемалары быһаарыы бастыҥ опытын учуоттаан эбиилэри уонна уларытыылары киллэриэхтэрин сөп.

Үөрэх бириэмэтин былаана маннык темалар кииралар (бастакы колонкаҕа — бэсиэдэҕэ көрүллэр чаас ахсаана, иккискэ — практическай дьарыктар чаастара):

Хаһаайыстыбаннай ахсаан — кинэстинэн, коммунистическай хаһаайыныы ньымата	2	2
Үлэ коллективтарын хаһаайыстыбаннай ахсааҥҥа бэриллиитэ уонна эппиэтинэстэрэ	2	1
Хаһаайыстыбаннай ахсааныгар үлэлиир коллективтар үлэлэрин ырытыы уонна түмүктэрэ	2	1
Хаһаайыстыбаннай ахсааныгар үлэлиир коллективтар үлэлэрин төлөбүрэ уонна материальнай көҕүлээһинэ	2	1
Хаһаайыстыбаннай ахсааныгар үлэлиир подразделениелар үлэлэрин тэрийии	2	2
Барыта 26 үөрэх чааһа	**10**	**16**

(«Экономическая газета» 1985 сыл 33 №-рэ).

Биһиэхэ ЭППИЭТТИИЛЛЭР

«Мындаҕаайы» совхоз директора **В. П. Чичигинаров** «Дьиссипилиинэ» операция рейдэтин түмүгүнэн «Саҥа олох» атырдьах ыйын 13 күнүнээҕи нүөмэригэр бэчээттэммит «Үлэ тыгаабыгна тэҥэ суох» диэн тоболоох суруктар сүбүлүйүнэн редакцияҕа маннык эппиэттээтэ:

«Эдэр коммунистар Босиков Н. И. уонна Федотов Ф. А. отууга буолбакка, дьиэлэригэр тахсан хононнор хадуһаҕа хойутаан киирбиттэрэ ырдьык. Ити иһин кинилэр сыахтааҕы партийнай тэрилтэ көрүүтүгэр бэриллиилэр.

Үлэлэригэр ханнык да бириччинэтэ суох хойутаабыт заправщик Ноговицын И. Е., бухгалтер Макаров А. Е. уонна Саввина М. М. дирекция совета ыытаанах сэрэтиини биэрдэ».

ПЛЕМЕННОЙ ҮЛЭНИ ТУПСАРЫАХХА

Быйыл оройуонга племенной ынахтан үүтү ыаһыыга хамсааһын тахсыбата. Бинир фуражнай ынахтан аҥыс ыйга 1305 кг үүт ыаллыан, аастыт сыл туһаанныах кэмнэрэ кэрдэрүүгэ ыраабыттан тиийбэтэ.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хонтоҕоруоппу отделениетын Боҕомо племенной ферматыгар 194 ынах бары төрөөбүттэрэ. Кинилэртэн, үүтүтүү ситэ ыытыллыыбатаҕын түмүгэр, баара-суоҕа 1162-лии кг үүт ыанна. Итиэннэ аастыт сыл туһаанныах кэмнэрэ битэҥэр 44 кг аҥыйах. «Мугудай» да совхозка племенной кандидат ынахтар биэрэр бородууксуйалара кыра. Мунутаан «Маяк» племенной кандидат фермаҕа фуражнай ынахтан 1776 кг үүт ыатылар.

Сүрүн бириҥнэннэ ирдэбилинэн ирдэнэр сүөһүнү кытта үлэ молтоҕо буолар. Кистэл буолбатах, племенной сүөһүнү сүрүннээн тутар «Чурапчы», «Мугудай», Эрилик Эристиин аатынан уонна Субуруускай аатынан совхозтарта тиҥэһэлэрэ сүбаннаны көрөллөр, од курдук аһаталлар. Быйыл от татым диэн итинник салгыыр сатаммат. Кыстыкка киирэргэ ветеринардар көрүүлэриэн уулаах тиҥэһэлэри көрө үөрүйэх, опыттаах сүөсүһүттэргэ туттартыахха наада. Аһылыктарын ыоформатын оройуон бинир усулуобуйай сүөһүтүгэр тиксэриттэн 25 бырыһыанынан үрдэтэн биэриэххэ.

Оччоҕо эрэ чыгырбах үүтээх ынахтар ахсаннарын лаппа арыйатыахпыттан сөп.

Молтох аһылыкка уонна көрүүгэ турбут тиҥэһэлэр ырыганнааһыннара, оккураҥ ыырэйдэр төрөөн баран өлүүлэрэ, ынахтар кытараа̀һыннара сыл аҥыын салҕана турар. Бастакы төрөөһүнүгэр сөптөох түк ыамматах сүөһү үүтэ тардар, үүтүн сыата ыаллыыр. Ол иһин эдэр ынахтар бородууксуйалара ыраах аатыран, соҕотоҕ каҥа туттарыллыллар. Оройуон олгом үүтү ыаһат бинир сүрүн төрүөтэ итиннэхэ сытар.

Билигин оройуонга төрдө-ууһа биллэр 6871 сүөһүнү кытта үлэ ыытыллыахтаах. Хас отделение айы учуочуг-лаборант штата көрүллүөхтэх. Бу улахан кэскилдэрин барыа салайаччылар өйдүүр буолбатахтар. Ремонтнай тиҥэһэлэри иитии уонна кэнниҥэннэн ыаныыны солбуйуу бөҕөрүүстэрынан быһаччы дьарыктаныахтаах учуочуг-лаборанларга дьалҕай сыыһыыны сүөһүттэн ыыр бородуксуйалаах ыаҕаҥнаах сүөһүнэн солбуйуу. Зоотехническай ыоформа быһыытынан сыл аҥыын ыанар ынах 20 бырыһыанна тиҥэһэлэриэн солбуйуллуохтаах эбит буоллаҕына, бөҕөнэ ыанныык 13,4 бырыһыанна солбуйуллар. Субуруускай аатынан совхоз ыанар ынахтан 8,7 эрэ бырыһыанын солбуйда.

Контрольнай фермалары тэриэн, тиҥэһэлэри научнай тэрүкэ саҕаран көрүү барыа хаһаайыстыкка, үрдүк бородуксуйалаах племенной

Эйэни хааччыйыы—ХНТ кылаабынай соруга

Балаҕан ыйын 17 күнүгэр Нью-Йорка Холбоһуктаах Нациялар Тэрилтэлэрин Генеральнай Ассамблеятын—айыы харыстаабыт уонна государстволар икки ардыларыгар тап быраантаах бииргэ үлэлээһинин кэбиһиилэрин дьоһуннаах инструменын 40-с сессията аһыллар. Билигин, фашистскай Германияны уонна милитаристскай Японияны кыайыы кэнниттэн 40 сыл буолан баран, итиң боппуруостарга ХНТ оруола холбоһуктаабар да улахан суолталанна. АХШ уонна НАТО салайар эргимтэлэрэ аан дойдуга баһылыктыыларга суудайыылларыттан үөскээбит ядернай сэрии куттала ахтык суоһалһына бары дойдулартан бииргэ холбоһон охсуһаллары, биһиги планетабытыгар эйэлээх быһыыны-майгыны хаачччыйыыга конструктивнай кылааты киллэрэри ирийэр. Итэгэлин сылааннаһыы уһулуччу вандата АХШ правительствота космоһы милитаризациялааһыныгар күүс тартааххыйк былааннаныыттан үөскээн тахсар.

ХНТ историятыгар бу түгэнигэр курдук, Советскай Союз бүтүн дьаҕаны саҥа сэрии куттатын бэйэсэр туһугар сааскай ахтаннай дьулуурун ууран сылдьаах. Сэтэртааҕыта ССРС сессия күннэҕи биэскатыгар «Космос куйаарын милитаризациялааһын» усулуобуйаҕа киирии эйэлээхтик баһылааһыгыи аан дойдутаҕы бииргэ үлэлээһин туһанак» боппуруоһу киллэрэрэ эппитэ. Биһиги дойдубут аан дойдутааҕы сообщество көртүүтэр олоххо» киллэрии диһилэрэ сабыланиинон үлүһүйүүнү космоска ытыаланыы боботр уонна государстволар барыларын туһаларыгар космическай технологиятын эйэлээхтик чиһичэйиигэ итиинна туһаныыта усулуобуйаларя үөскээтэр кыаҕы биэрэн таах быһаччы дьаһаллар комплекстарын киллэрбитэ. Итиннэ сибээстээн Советскай Союз государстволары охсуулаах космическай сэбиллэниилэри айбатан (научнай-чинчийэр үлэлэрин киллэрэн туран), бэрэбалыыртан уонна тардатан турууортан аккаастаныр эбэһээтэлистэбэни ылынарга ыҥырар. Кини космос куйаарын, ол иһигэр ыйы итиннэ халлаан атын эттиктэрин төрүт научнай чинчийиилэри уонна ити сылдьыыан планеталар икки ардыларыгар космическай хараабыллары ытыгыны барытын хабар кыахтаах аан дойдутааҕы бииргэ үлэлээһини олохтуурга этэр.

Аан дойду тематыгар БЭСИЭДЭ

Ол эрээри ити этиилэргэ хардаҕан Холбоһуктаах Штаттар.. чугастааҕы кэмнэ аргыстары утары сэрии сэбин бойобуой бэрэбалааһыны ытар саналаалаҕын туһунан биллэрдэ. Итинник сиһиан Советскай Союз уонна АХШ эйэ уонна сэрии боччумнаах боппуруостарын адьас утарыытарыттык быһаараллаҕын өссө тоҕул көрдөрдө. Үрүҥ дьиэ итиннэ позициятыттан дьиссиирин этэн туран, биллиилээх, американскай байыаннай специалист адмирал Гейлер суруйар: «Космос куйаарын байыаннай дьайыыларын сэбиир театрдарыгар кубулуйуу туох содуллаахтааҕын ыраттан көрөр кэм кэллэ. (Биһиги—АХШ —рөа бэлиэтээһинэ) бэйэбит бэйэбитин ытыналыбыт, буолаары буолан атахпытын буобакка, ордук тобобутугар чутаһатап. Сымыйаҥ көрөр буоллахпытына, биһиги кэпэҕэски каскидэ тиэрдэр икки суолу бэлиэтии көрөбүт: биирэ биһиэхэ уонна атыттарга барыларыгар кутталлааҕы итиэннэ атына космоһы киһи аймах бүттүүтүгэр эйэлээхтик туһаныытыгар тиэрдэрэ».

Космоһы милитаризациялааһыны бобуу туһунан этии Советскай Союз ядернай куттала туоратыыга, сэр урдугар сэбилэниинэн улуһуйүүнү тохтотууга уонна ону космостан халбарытыыны, нирсээннэри сурунааһиннэ итиэннэ тыгааһын көрдүгэннэри суох оҥоруутуга туһуламмыт эйэлээх тас политическай курсун саҥа көстүүтүнэн буолла. Аан дойду бүтүннүүтэ ханнык баҕарар ядернай дэлбиттэгэ тэриилэргэ анардастыы монаторийы биллэрбит ССРС көҕүлээһиниттэн диринник долгуйуукан олорор. Оттон ХНТ баар буолуутуттан кэнэҥ сыллар устадарыгар биһиги дойдубут нөрүөтэргэ куттал суох буолуутун бөҕөргөтүүгэ уонна сэбилэниилэр үлүһүйүүтүн уодьуганныыга туһаайылыбыт барыта суустан тахса этиилэри киллэрдэ.

Бу аан дойдутааҕы форум тэрээн ССРС ыаахти улаан ХНТ коллиэгиятын тобохтору туоратыыга, АХШ-тар итиэннэ кинн союзтаахтарыгар политическай, экономическай уонна государственнай терроризм ньымаларыгар тиһийэ бэйэсиннэй сабар дааһын көмөтүнэн атын дойдуларга уонна норуоттарга бэйэлэрин дьулуурдарын соҥнуур кыаҕы биэрбэккэ туһааһыллыбыт уураахтарын олоххо киллэрэр сылдьыан ытар. Оттон итинник соруҥнуулар Вашингтон Никарагуаны итиэннэ Кини уонна Латинскай Америка атын государстволарын утары агрессивнай дьайыыларыгар, соҕуруу африканскай расистары кытары «конструктивнай бииргэ үлэлэсиһиилэригэр», Израиль халабырдьыттарыгар өйөбүллэригэр биллэҕин ырыынтыйдык көстөллөр.

Ааспыт 40 сыл устатыгар Холбоһуктаах Нациялар тэрилтэлэрэ ядернай сэрии туоратыы, куттал суох буолуутун итиэннэ норуоттар икки ардыларыгар бииргэ үлэлээһини бөҕөргөтүү дьыалатыгар улахан кылааты киллэрдэ. Советскай Союз, урукку курдук, ити үтүө сүүллаах үлэтигэр ХНТ-га бары иттүнэн көмөлөһөр бигэ быһаарыныылаах.

В. ЧУКСЕЕВ. (ССТА).

Быйыл биһиги оройуонбутугар Якутскайдааҕы 2 №-дээх медучилище 9 выпускнига үлэлии кэллилэр. Кинилэр ортолоругар Анна Новгородова, Нина Ирдина, Елена Новикова, Татьяна Ефремова уонна да атыттар бааллар.

Эдэр специалистар Хоптоҕо, Мугудай уонна Болтоҥо нэһилиэктэринээҕи оскуолаҕа киириэхтэрин иннинээҕи салгтаах оҕолор уурэждиэниэлэригэр, Чурапчы сэлиэнньэтин «Кэскил» дьааһылаҕадыгар бэйэлэрин үлэлэрин саҕалаатылар.

Снимокка: райсовет исполкомун норуот үөрэҕириитигэр отделын инспектора М. И. Чичигинарова (хаҥаһа) эдэр иитээччи Елена Новиковаҕа үлэ кинигэтин туттарар.

П. Оковешников фотота.

БУ ХАҺЫАККА СУРУТУҤ

Экономическай периодика саамай массабай таһаарыыта «Экономическая газета» пропагандистарга уонна экономическай үөрэхтээһин оскуолаларын истээччилэригэр суруйу үөрэнэр, үөрэҕи систематыыр пособиенан буолар. Хаһыакка үөрэх былааннара, экономическай үөрэхтээһин систематыгар барыллар бары курстар программалара, партия уонна правительство саҥа докумуоннарын үөрэтиигэ көмөлөһөр матырыйааллар, итиэннэ истээччилэргэ анаан рефераттар, практическай сорудахтар темалара бэчээттэнэллэр. Итини таһынан, хаһыакка пропагандистар ыйытыыларыгар миниистэр, экономическай конференциялар матырыйааллара, экономическай үөрэхтээһин тэрийээччилэр уонна пропагандистар үлэлэрин бастыҥ опыта ырытыллан таһаарыллаллар. Хаһыат экономическай олох бары эйгэтин хабан, дириҥник сырдатар.

Партийнай, советскай, хаһаайыстыбаннай актив үлэ ньымаларын, хаһаайыстыбаннай механизм, хамнаһын режимин курдук проблемалары биэрэригэр-көрөрүгэр эмиэ «Экономическая газета» улахан көмөлөөх.

Экономическай бэчээккэ суруттуну министэрэ партийнай тэрилтэлэр, хаһаайыстыбаннай салайааччылар хонтуруоллуур, күннэтэ сүрүннүүр эбээһинэстээхтэр.

● Арыгылааһыны утары—сорунуулаахтык!

Алкоголиктарга аналлаах театр

Биһиги театрбыт эттиирпитэр сыллааҕын тобоҕолоон көрдөрбүт. Кини культуротерапия—психотерапия биир саамай көдьүүстээх ньыматын сүрүннаһынан буолар. Алкоголиктары утары пропаганда атын көрүҥнэриттэн атына диэн манна көрөөччү бэйэтин үүс-уран обраһы кытта тэҥнээн көрөр. Биһиги актердарбыт арыгыны иһииттээн көрөөччү кэлэйэр гына арыгыттан олоҕо алдьаммыт иһээччиини көрдөрүөхтээхтэр. Итиннэхэ дьон (наркологическай балыыһалар, диспансердар уонна кабинеттар пациеннара) сценаҕа бэйэлэрин көрөллөрүн курдук оонньуохха наада.

Сценарийы биһиги уһуо суруйдубут. Москва кылаабынай нарколога Эдуард Семенович Дроздов, театральнай искусство Бүтүн Союзтааҕы конкурстарын лауреата Андрей Яковлевич Матвеев (кини режиссер үөрэҕин таһынан психиатр-врач үөрэхтээх) уонна мин. Сценарийы суруйуохпут иннинэ тыһыынчанан иһээччилэр историяларын үөрэппиппит, уонунан аҕыллар психиатрдар уонна наркологтар этиилэрин истибиппит, олоххо баланча типичнэй түбэлтэлэри талбыппыт. Ол эрэ кэнниттэн биһиги «Чемпион» диэн пьесабыт суруллубута.

—Саллаҕа олорооччулар ыарыы бары стадияларыгар бэйэлэрин көрөллөрэ наада. Көрөөччү диэн буолуо дуо, бэйэлэрин билиэхтэрэ диэтэхха ордук туолкай буолуо. Арыгыһыт буолбут боксер күөмүнэхтарын хамнааныьатыгар арыгыны саҥа амсайан эрээччилэр уонна арыгыттан киһи ватын сүтэрбиттэр кытта бааллар. Онно социальнай оттүнэн кутталлаах киһи эмиэ баар, кини итэриктээһиҥ суолугар дьону сорудан анньар; кинилэр да мин курдук буолуохтар диэн саналаах.

Киһи этигэр-сиинигэр малдьар точкалар бааллар образтаан этэххэ, итинник дууһаҕа баар малдьар точкалары биһиги сорудан баттыыбыт, көрөөччү түмүк оҥоһунун диэн. Биһиги пациеннарбытын кытта спектаклы ырытабыт, онтон көрдөөххө туруорумут сыалбытын ситиһэбит. «Миэхэ эмиэ итэҕэстээх оҕо төрөөбүтэ, —диир Владимир Д. —Онно мин буруйдаах буолуом диэн санаабатаҕым. Оччолорго арыйахтык иһэр этим. Оттон сценаҕа итиннэ майгылыыр түбэлтэнэ көрөн уонна врач этиитин истэн баран дууһам ыарыйда: кыыһычаамын хайдахтаах курдук ыарахан дьылҕаҕа тиһиллибиний! Үйэм тухары бэйэбин быраастыы ыһыым суоҕа». Атын ыарыһах Виктор И. билинэр: «Мин кэргэммин эмтэн диэн көрдөһө сатаабыта. Бастаан барбытым, онтон врачтартан күрээн хаалбытым. Эмиэ иһэн барбытым. Таптыыр үлэбин, дьиэ-кэргэммин сүтэрдим. Кэргэним атын киһиэхэ эргэ тахсыта. Бу сырыыга диспансерга бэйэм баҕа өттүбүнэн кэллим. Тиһэҕэр тииһэ эмтэниим. Баҕар, иккиһин кэргэннэниэм».

Биһиги театрбыт үлэтэ алкоголиктары эмтээһин быһаччы күрсүн кытта дьүөрэлээн ыытыллар. Культуротерапия медицинаҕа көмөлөһүөхтээх, кини арыгылааһыны алдьархай буоларын өйдөтөрүн таһынан, бу ыарыыттан эмтэниэххэ сөбүн өйдөтөр. Спектакль бүтүүтэ дьоллоох: иһээччи боксер олоххо бэйэтин миэстэтин булар. Хас алкоголик барыта иһэрин быраҕыбат, ол эрээри бары үтүөрэргэ эрэнэллэр. Ити эрэлэ кинилэргэ театр биэрэр.

—Биһиги театрбытын ылар буоллахха, бэйэбит репертуарбытын кэҥэтиэхпит. Саҥа сценарийдары суруйа сылдьабыт.

Маннык театрдары ханнык баҕарар куоракка, оройуон киинигэр тэрийэр уустуга суох буолуо дии саныыбын. Кинилэри доруобуйа харыстабылын отделларыгар тэрийиэххэ. Манныс театрдар эмп үлэһиттэрин салалталарынан уонна кэтээн көрүүлэринэн тэриллиэхтээхтэр. Оттон сценаҕа профессиональнай актердар да, үүс-уран самодеятельность кыттыылаахтара да оонньуохтарын сөп.

В. ВОРОБЬЕВ,
Москватааҕы медицинскэй стоматологическай институт психиатрияҕа уонна наркологияҕа кафедратын доцена, «Правда» пресс-бюрота.

Сэрии кэдээнин билбэтинэр

Мин 19-с Забайкальскай стрелковай дивизия, 1310-нуо стрелковай полкатыгар сулууспалаабытым. Ити 1942 сыллаахха этэ. Биһиги чааспыт суһал бараадэгинэн Смоленскай уобаласка онтон кэнники Украинаҕа быраҕыллыбыта. Сэрии ыарын, бойобуой доҕотторбут күн сириттэн сүтүүлэрин эйэхтик көрбүппүт. Мин 1946 сыллаахха сэтинньигэ төрөөбүт үөскээбит нэһилиэкпин булбутум.

Кыайыы көһүтүүлээх күнэ биһиэхэ, советскай дьоҥҥо, улахан сиэртибэнэн кэлбитэ. Эдэр көлүөнэ биһиги кэдээни көрсүбэтигэр, эйэлээх халлаан күнэ олбоодуйбатыгар баҕарабын.

Н. ФИЛИППОВ.
Хадаар.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча ул. Карла Маркса 12. Тираж 3465
№ ЗАКАЗА 112.